

6. Finanční instituce

Míra zisku finančních institucí loni klesla, zejména kvůli růstu mzdových nákladů.

Finanční instituce (FI) tvoří z hlediska hrubé přidané hodnoty, zaměstnanosti či investiční aktivity jen relativně malou část ekonomiky. V loňském roce se podílely na HPH 3,9 %, na celkové zaměstnanosti (na přepočtené úvazky) pouze 1,4 %. Hrubá přidaná hodnota sektoru FI se loni zvýšila o 10,1 mld. korun na 185,3 mld. Jde o nejvyšší nárůst od roku 2010. Zároveň však došlo k silnému nárůstu mzdových nákladů – objem vyplacených náhrad zaměstnancům se zvýšil o 5,9 mld. (9,5 %). Míra zisku¹ sektoru tak ve výsledku klesla o 1,2 p. b. na 60,2 %. Do výše mzdových nákladů v sektoru se zčásti promítl nárůst celkové zaměstnanosti o 1,7 %. To je stejný růst jako u nefinančních podniků. Zaměstnanost v sektoru FI dosáhla vrcholu v roce 2012 a v dalších letech měla spíš klesající tendenci. Průměrná mzda v peněžnictví a pojišťovnictví, které se z velké části překrývá se sektorem FI², v roce 2018 vzrostla o 5,3 % a dosáhla 54 826 korun. Průměrná mzda v odvětví zůstává stále nejvyšší v ekonomice.

Růst úrokových sazeb se projevil na výši úroků vyplacených i získaných FI.

Úlohou FI v ekonomice je finanční zprostředkování. Proto o jejich činnosti vypovídají lépe než HPH toky prvotních a druhotných důchodů. Finanční instituce inkasovaly loni 141,0 mld. korun a na druhé straně vyplatily 94,0 mld. ve formě úroků³. Částky na obou stranách rozvahy se meziročně zvýšily, což odpovídá růstu úrokových sazeb, který bylo možné v loňském roce sledovat. Výsledné saldo se meziročně zmírnilo o 7,2 mld. korun, ale zůstalo kladné a dosáhlo 47,1 mld. Záporné saldo rozdělovaných důchodů společností se loni také zmírnilo a dosáhlo 10,6 mld. Projevil se hlavně pokles vyplacených dividend o 8,7 mld. korun. O činnosti jednotlivých subsektorů FI vypovídá výše úroků připsaných pojištěncům v životním a neživotním pojištění, penzijní nároky a důchody z investic přisouzené podílníkům investičních fondů. Tyto důchody shrnuje na straně užití položka ostatních důchodů z investic⁴. Její výše v loňském roce klesla o 4,0 mld. korun a dosáhla 20,7 mld. To je nejméně od roku 2008. Celkově se záporné saldo důchodů z vlastnictví FI prohloubilo na 23,0 mld. korun, což vedlo i k meziročnímu poklesu salda hrubých prvotních důchodů o 14,2 mld. na 88,6 mld.

Sociální příspěvky mimo povinný systém sociálního pojištění, které FI obdržely, se nezvyšovaly tak rychle jako mzdy a platy v ekonomice.

Sektor FI obdržel 56,7 mld. korun ve formě sociálních příspěvků od zaměstnavatelů a zaměstnanců mimo povinný systém sociálního pojištění. Navzdory prudkému růstu mezd, který se projevil i na výši povinných odvodů, se uvedená suma meziročně zvýšila jen o 1,3 mld. korun (2,4 %). Od pojištěnců získal sektor 53,1 mld. jako čisté pojistné na neživotní pojištění (nárůst o 2,0 mld. korun). Subjektům FI byly rovněž přiznány náhrady z neživotního pojištění ve výši 19,0 mld. korun. Na straně užití se nejspíš pod vlivem rostoucích úroků nejvýrazněji zvýšil objem zaplacených běžných daní (o 6,0 mld. korun na 28,5 mld.). V rámci penzijního připojištění bylo vyplaceno 23,1 mld. korun ve formě sociálních dávek.

Hrubé úspory sektoru se meziročně snížily.

Výsledný hrubý disponibilní důchod finančních institucí se meziročně snížil o 18,2 mld. korun na 94,0 mld. Po úpravě o změny čistého podílu domácností na rezervách penzijních fondů zůstaly hrubé úspory FI ve výši 60,4 mld. korun. To je o 19,7 mld. méně než v roce 2017 a nejméně od roku 2013. Čisté úspory⁵ dosáhly 25,1 mld. Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu sektoru FI se loni snížily

¹ Podíl hrubých provozních nákladů a smíšeného důchodu a hrubé přidané hodnoty ((B.2g+B.3g)/B.1g).

² HPH v sekci klasifikace NACE Peněžnictví a pojišťovnictví z 96,7 % tvořily finanční instituce, domácnosti 2,9 % a malou část (0,4 %) vládní instituce.

³ Úroky v pojetí národních účtů.

⁴ Největší část tvoří položka D.441 Důchody z investic přisouzené pojistníkům. Další jsou D.442 Důchody z investic na základě penzijních nároků a D.443 Důchody z investic přisouzené podílníkům investičních fondů.

⁵ Očištěné o spotřebu fixního kapitálu.

o 5,0 mld. korun na 36,6 mld. Míra investic⁶ tak dosáhla 19,7 %. Ačkoli míra investic meziročně poklesla o 4 p. b., stále zůstala poměrně vysoká ve srovnání s úrovní v období 2009–2015. V letech 2016 a 2017 totiž došlo k prudkému navýšení investic, které jsou spojeny s technologickými změnami v oblasti finančních služeb. Finanční instituce obvykle nemají příliš výrazné investiční výdaje. Ty směřují zejména do počítačového vybavení, softwaru a databází.

Silná investiční aktivita vedla k nárůstu poskytnutých půjček.

Činnost finančních institucí na poli finančního zprostředkování se odehrává převážně pohyby na finančním účtu. V roce 2018 se na straně aktiv zvýšil objem dluhových cenných papírů o 178,0 mld. a půjček o 306,8 mld. korun. U obou produktů rostl objem jejich dlouhodobých alternativ. Zejména nárůst poskytnutých půjček dokládá silnou investiční aktivitu v ekonomice vyžadující úvěrové financování. Výrazně se zvýšily účasti a podíly v investičních fondech (o 110,9 mld. korun), z nichž největší část tvoří nárůst držby nekótovaných akcií. Po poklesu v roce 2017 se loni skokově navýšil objem ostatních pohledávek (o 132,6 mld. korun). Na straně závazků byl nejvýraznější událostí nárůst účastí a podílů v investičních fondech o 414,0 mld. korun, i v tomto případě největší podíl připadl na nekótované akcie. Sektor dosáhl kladné bilance. Výsledné čisté půjčky ve výši 20,8 mld. korun byly ale nejnižší od roku 2012.

Finanční instituce utrpěly ztrátu z držení aktiv a pasiv v důsledku vývoje cen.

Účet přecenění ukazuje na pokles hodnoty držených finančních aktiv o 45,6 mld. korun. Je to méně než v roce 2017 (–175,7 mld.). Přispělo k tomu snížení hodnoty držených dluhových cenných papírů o 53,7 mld. korun i účastí a podílů v investičních fondech o 22,3 mld. Naopak vzrostla hodnota oběživa a vkladů o 11,0 mld. korun a ostatních pohledávek o 18,9 mld. Sektor FI prodělal ztrátu z držby v důsledku nárůstu hodnoty pasiv o 112,9 mld. korun. Výsledné změny čistého jmění vlivem nominálních zisků či ztrát z držby byly záporné a dosáhly 150,8 mld. korun. V porovnání s rokem 2017 se ztráta zmírnila o 26,2 mld. korun.

Stejně jako v roce 2017 i loni byla bilance aktiv a pasiv finančních institucí záporná.

Finanční instituce zakončily rok 2018 se stavy nefinančních aktiv v hodnotě 333,8 mld. korun a finančních aktiv ve výši 13 176,4 mld. Na druhé straně stav finančních závazků činil 13 886,9 mld. korun. Pasiva již druhým rokem převýšila aktiva a čisté jmění sektoru FI dosáhlo –376,7 mld. korun. Jedním z důvodů propadu čistého jmění do deficitu byl prudký nárůst oběživa a vkladů na straně závazků, kde se jejich objem zvýšil o 281,8 mld. korun. Jde o pozůstatek režimu intervencí. K nejprudšímu navýšení došlo v letech 2016 a 2017 – na straně aktiv o 2 697,1 mld. korun, u závazků o 3 077,4 mld. Rozhodující vliv na výsledky loňského roku však měl nárůst závazků v podobě účastí a podílů v investičních fondech o 563,3 mld. Ve směru růstu čistého jmění naopak působily půjčky i dluhové cenné papíry na aktivech. V aktivech finančních institucí loni přibýlo půjček za 408,0 mld. korun a dluhopisů za 124,2 mld.

⁶ Podíl tvorby hrubého fixního kapitálu na hrubé přidané hodnotě (P.51g/B.1g).